

בס"ד, יום ראשון כו' כסלו תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת בבא בתרא קעג - קעו, סנהדרין ב - ד (39)

א. (1) שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת, האם יכולים להוציא שטר חוב על אחרים, ובמאי תליא הנידון? ובאיזה אופן לכולי עלמא מוציאין?
(2) באיזה אופן אמר אבוי דצריך להביא ראיה, ומנלן, ומהיכן הביא ראיה לדבריו, ואיך נדחה? (3) שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת, האם יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, ובמאי תליא הנידון? (4) "נמצא לאחד בין שטרותיו וכו'", למי נמצא? ואיך תבאר מתניתין?

ב. (1) באר מהו גדר חיוב הערבות המבואר במתניתין, ומה הנפקא מינה לדינא? (2) מה המקור להא דערב משתעבד בדיבור בעלמא? (3) האם הדין דערב משתעבד תליא בנידון גבי אסמכתא, ומדוע? (4) למסקנת הגמ' בביאור מתניתין, מה הדין בערב סתם, ומה הדין בגוונא דאמר ממני שאפרע ממני שארצה, ומה הדין בערב קבלן, ומדוע?

ג. (1) מהי הלשון המועילה לקבלנות ומהי הלשון המועילה לערבות (למאי דמסקינן). לדעת רב הונא, ולדעת רב חסדא, ולדעת רבא? (2) מה הדין ערב דנשא ונתן ביד, והאם יכול המלוה לפרוע אף מן הלווה? (3) מהי חכמתו של רב חנין בריה דרב ייבא? (4) אמאי אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים, ומה הדין בגוונא שאביהם הלווה בשטר?

ד. (1) איך תתבאר הברייתא דערב שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה, ואם כתוב בו התקבלתי ממך גובה, אליבא דרב פפא ואליבא דרב הונא בריה דרב יהושע? (2) הלווה מגוי והערב ישראל, האם חיישינן לאתפיס צררא, ומדוע? (3) על מה אמרו בסוגיין דהוא רשע ערום, ובאיזה גוונא אינו רשע ערום? (4) מזה דין ערב דכתובה, ומדוע? ומה הדין בקבלן דכתובה? (5) באיזה אופן אמרינן דאדם עשוי שלא להשביע את בניו, והאם צריך לטעון כן, או דטענינן ליה?

ה. (1) שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי, אימתי דבריו קיימים, ולענין מה אמרינן דקיימים, ואימתי אמרינן דכוונתו שלא להשביע עצמו? (2) שכיב מרע דאמר תנו מנה לפלוני, מה דינו בהיכא דנקיט המלוה שטר בידו, ומה דינו היכא דלא נקיט שטר בידו, והאם שייך לומר הכא דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי, או מצוה לקיים דברי המת? (3) שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי, וחזר ואמר פרעתי, האם נאמן, ומדוע? ומה הדין אם יאמרו הבנים שפרעו? והאם באופן שאמר תנו מנה לפלוני הדין שונה, ומדוע?

ו. (1) הרוצה שיחכים, מה יעשה, ומדוע? (2) אמאי המלוה בשטר גובה מנכסים משועבדין, ואילו המלוה על פי עדים אינו גובה מנכסים משועבדים? (3) מהיכן הוכיחה הגמ' דסבר עולא דשיעבודא דאורייתא, ומהיכא יליף ליה, ואמאי רבה לא יליף לה מהאי קרא? (4) הוכח דאיכא גוונא דלכולי עלמא ליכא שיעבוד מדאורייתא, ובאיזה אופן איירי?

ז. (1) האם מלוה על פה גובה מן היורשים, ומדוע? ומאי שנא ממלוה בשטר? (2) החופר בור ונפל שם שור ומת החופר והשור, האם בניו חייבים לשלם לבעל השור, ומדוע? (3) ממי עדיף טפי לגבות, מן היורשין או מן הלקוחות?

ח. 1) שטר היוצא בכתב ידו, מה דינו לענין גבייה ממשועבדין, ומדוע? והאם יש אופן שהדין שונה? ומה דינו לענין לומר פרעתי? 2) ערב היוצא קודם חיתום שטרות, מה דינו לענין גבייה ממשועבדים, ומה דין ערב היוצא לאחר חיתום שטרות? 3) באופן שיש שאילת שלום בסוף הגט, מה דין הגט, ומאי שנא מערב היוצא קודם חיתום שטרות? 4) "הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו וכו'", מה דינו, והיאך קיימא לך, ובאיזה אופן איירי? 5) למאי דקיימא לך, באיזה גוונא ערב בעי קנין, ובאיזה גוונא משתעבד אף בלא קנין, ומדוע?

מסכת סנהדרין

ט. 1) כמה דיינים בעינן לדון כופר ושלושים של עבד, ואמאי לא תני לה במתניתין? 2) מהו "סמיכת זקנים", וכמה זקנים בעינן? 3) כמה דיינים היו בסנהדרי גדולה, ומנלן? 4) כמה דיינים היו בסנהדרי קטנה, ומנלן?

י. 1) מה הם דיני ממונות דתני במתניתין, ואמאי תני להו בהאי לישנא? 2) כמה דיינים בעינן לדיני הלוואות והודאות, ומה הדין לענין מומחין, ומדוע? 3) למאן דלית ליה עירוב פרשיות, אמאי לא ילפינן ממשפט אחד להשוות דיני הלוואות לדיני גזילות? 4) מנלן דבעינן מומחין בדיני גזילות, ואמאי לא ילפינן לה ממשפט אחד מדיני נפשות?

יא. 1) באיזה דיני ממונות אמרינן דלא בעינן דרישה וחקירה, ומדוע? 2) באר קושית הגמ' "אלא מעתה טעו לא ישלמו!" ומאי משנינן? 3) לדעת רבא ורב אחא בריה דרב איקא, איך תתבאר מתניתין? ומאי איכא בינייהו? 4) מהו "נוק" דתני במתניתין, ואמאי לא הוי בכלל חבלות דרישא?

יב. 1) מנלך דבעינן שלשה בדיני ממונות? ומה דין בית דין של ארבעה או ששה? 2) באר מהו "אין דורשין תחילות!" 3) האם לר' יהודה בעינן בית דין נוטה, ומדוע? ומה דעת ר' יאשיה בהאי מילתא? 4) מאי סלקא דעתין דלר' יאשיה לא אזלינן בתר רובא בדיני ממונות, ומהיכן מוכח דאזלינן בתר רובא, ואמאי באמת כן הדין אף לשיטתו? 5) באר דעת רבי במנין הדיינים הנצרכים לדיני ממונות!

יג. 1) האם מאן דסבר יש אם למקרא, יכול לסבור נמי דיש אם למסורת? 2) כמה מתנות מעכבות בעולה אשם ושלמים, ומנלך? וכמה בחטאות הנעשות במזבח החיצון, וכמה בחטאות הנעשות במזבח הפנימי, ומנלך? 3) מהיכן מוכח דסבר ר' שמעון דיש אם למקרא? 4) מה דין רביעית דם הבאה משני מתים, ומנלך? ואמאי אי אפשר ללומדו מכזית בשר הבאה משני מתים?

יד. 1) מהיכן סלקא דעתין להוכיח דליכא מאן דלא דרש מקרא? ולמסקנא דהוכיחו דאיכא מאן דלא דריש מקרא, אמאי לא קשיא מהך הוכחה? 2) באיזה אופן ביארה הגמ' את פלוגתת רבנן ורבי למאי דאמרינן דאף רבנן סברי יש אם למקרא? ובאיזה אופן ביארה הגמ' דברי בית הלל גבי מתנות, אף אי נימא דדרש מקרא? 3) באר פלוגתת ר' ישמעאל ור' עקיבא לענין תפלין, ומאי הוכיחו מהאי פלוגתא? 4) מאי סלקא דעתין לבאר למאן דסבר דרשינן מסורת דלא יקשה מבשר וחלב, ומיהכך נדחו דבריו?

בהצלחה!

א. (1) במתניתין מבואר דיכולים, אבל בברייתא מבואר דאין יכולים. והתבארה פלוגתתם בשני אופנים. או דנחלקו האם אותיות נקנות במסירה, דמתניתין סברה דאותיות נקנות במסירה, ומשום הכי אף אי נימא דמעיקרא של חבירו היה, עתה שברשותו הוא שפיר גובה על ידו. והברייתא סברה דאותיות אינן נקנות במסירה, ויש לחוש שמא אינו שלו. ובאופן נוסף התבאר, דלכולי עלמא אותיות נקנות במסירה, אלא דמתניתין סברה דאין צריך להביא ראיה שבאמת נמסר לידו. אבל הברייתא סברה דצריך להביא ראיה איך הגיע לידו, דשמא הפקיד אצלו או דשטמ מתחת ידו, והתוס' הוסיפו דאף חיישינן לנפילה. ובאופן שכתבו הרשאה זה לזה, לכולי עלמא יכולים להוציא.

(2) כתבו התוס' דרק באופן דאין שמותן שוים, דהא לנפילה דחד לא חייש אביי, ואף לפקדון היכא דשמו כשמו לא חייש, וכמבואר ביבמות. ואביי הוכיח מדתני בברייתא, דאם מחזיק אחד האחין בשטר חוב, והאחים טוענין דמשלהם לקחו, צריך להביא ראיה, ומאי לאו הוא הדין לאחרים. ודחינן דדווקא גבי אחין דשמטי מהדדי צריך להביא ראיה, אבל בעלמא אין צריך להביא ראיה.

(3) במתניתין מבואר דאין יכולים, אבל בברייתא מבואר דיכולים. והתבאר בסוגיין דמתניתין סברה דכותבין שטר למלוה כשאין לוה עמו, ולהכי יש לחוש שמא כתבו כדי ללוות מחבירו, ועתה אומר דאדרבה הלוה לחבירו והרי השטר. אבל הברייתא סברה דאין כותבין ללוה אלא אם כן מלוה עמו, וכיון דהוא לא חשש שמא יוציאנו עליו, אנן לא חיישינן.

(4) מעיקרא אמרינן דנמצא ביד המלוה, וצריך לומר דהשטרות נמצאין בין שטרותיו הקרועים, דאי לאו הכי שובר הנמצא ביד המלוה לאו כלום הוא. ואיירי שהשטרות משולשין, ומשום הכי אי לאו השובר היה גובה על ידם. אבל עתה שיש שובר ואין משולש בשובר ולא ידעינן שטרו של מי פרוע, מספק אינו יכול לגבות מתרוויהו. ואביי ביאר, דקאי אלוה, דאם נמצא בידו שובר אינו חייב ליתן לאף אחד מספק, אלא אם כן יכתבו הרשאה זה על זה. אבל אם יטען שהשובר נכתב בסתמא אתרוויהו, אי אפשר להוציא מידו.

ב. (1) לדעת רבה ורב יוסף, אמרינן דהתחייב רק להעמיד את הלווה, ולהכי כל שהלווה לפנינו, אפילו שאין לו במה לפרוע, אין גובין מן הערב. אבל רב נחמן סבר דהתחייב לפרוע החוב, ולהכי כל שאין באפשרות הלווה לשלם, הרי על הערב לשלם.

(2) בקבלן ילפינן מדכתיב גבי יהודה "אנכי אערבנו", דהיה בדיבור בעלמא. ובסתם ערב ילפינן מדכתיב "לקח בגדו כי ערב זר", וכן מדכתיב "בני אם ערבת לרעך וגו'".

(3) מבואר בגמ' דאף למאן דאמר אסמכתא לא קניא, מכל מקום בההיא הנאה דהלוה על פיו, גמר ומשעבד נפשיה. וביאר הרשב"ם, דמחמת כן חשיב דשליחותיה קעביד.

(4) בערב סתם אין נפרעין מן הערב תחילה, ואפילו אין נכסים ידועים ללוה, משום דדלמא יש ללוה מהיכן לשלם. ורק בגוונא שאין ללווה משלם הערב. ואם אמר מהיכן שארצה אפרע, אם יש נכסים ידועים דהיינו קרקעות ללוה, אין נפרעין מן הערב. אבל אם אין לו נכסים ידועים, להכי אהני תנאו שלא יצטרך להמתין עד שיפרענו הלווה, ויכול לפרוע מן הערב תחילה. ובקבלן, אף אם יש נכסים ידועים, נפרע מן הקבלן תחילה. ולדעת רשב"ג, אף בקבלן דינו דרק אם אין נכסים ידועים נפרעין הימנו תחילה.

ג. (1) לדעת רב הונא, אם אמר מעיקרא הלווה, בין אם אמר לבסוף ואני אתן או אפרע או חייב או ערב, מלבד אם אמר ואני קבלן, הוי ערב. ואם אמר מעיקרא תן לו, בין אם אמר ואני אתן או אפרע או חייב או קבלן, מלבד אם אמר ערב, הוי קבלן. ולדעת רב חסדא, לעולם הוא קבלן, אלא אם כן יאמר הלווה ואני ערב. ולדעת רבא, לעולם הוא ערב, אלא אם כן יאמר תן לי ואני אתן. וכתב הרשב"ם דכל שכן אם יאמר תן לו ואני קבלן. ומהתוס' לעיל מבואר, דבדווקא נקט רבא תן לו ואני אתן.

(2) נשא ונתן ביד, אין על הלווה כלום. ומכל מקום כתבו התוס', דאם אין לערב, אפשר להפרע מן הלווה מדינא דר' נתן.

(3) דאמר דכשם שאין נפרעין מן הערב תחילה, דאין להטריחו חנם דדלמא יש ללווה לשלם, הכא נמי אין מולזים בנכסים להוריד בהן את המלוה תחילה, דניכסאי דאיניש אינון ערבאין ביה.

4) לדעת רב פפא היינו משום דפריעת בעל חוב הוא רק בגדר מצוה, וקטנים לאו בני מיעבד מצווה ניהו. ולדעת רב הונא בריה דרב יהושע, היינו משום דחיישינן שמא אביהן של יתומים צריי אתפסיה למלוה. ולדעת הרשב"ם, אילו היה מלוה בשטר, שפיר נפרעין מהן, דהשתא הוא חוב ולא מצוה בעלמא, וכן אין לחוש לצררי. והתוס' הוכיחו דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איירי אף בשטר.

ד. 1) לדעת הרשב"ם, לרב הונא בריה דרב יהושע ניחא בפשיטות, דאיירי הכא דחייב מודה, ובכהאי גוונא שפיר גבינן אף מיתומים דאין לחוש לצררי, אך אם לא כתוב בו התקבלתי, חיישינן שמא הערב מצאו ומעולם לא פרעו למלוה. ולדעת רב פפא אמרינן דהתקבלתי שאני, והיינו דעל ידי שכתב המלוה התקבלתי מן הערב, חשיב כיש שטר ביד הערב וגבינן אף מיתומים קטנים. והתוס' ביארו, דהתקבלתי דקתני בברייתא היינו דהלווה כתב מעיקרא לערב שקיבל ממנו ההלוואה, וחשיב כאילו הערב גופיה הוא המלוה, ומשום הכי אין לחוש לצררי, דכיון דאיכא שטר וערב שהוא כמלוה אין רגילות להתפס צררי, וניחא לרב הונא בריה דרב יהושע. ולרב פפא, צריך לומר דכיון דכתב התקבלתי, כוונתו לשעבד נכסיו באופן שיוכל הערב לגבות אף מן היתומים.

2) לחד מאן דאמר, ודאי לא חיישינן לצררי, דכיון דידוע דהגוי יגבה מן הערב תחילה, אמאי יתפס לו כבר צררי. ולחד מאן דאמר, אדרבה, כיון דידוע שהגוי יגבה מן הערב תחילה, מתפס צררי לערב, דידוע דבלאו הא לא יתרצה הישראל להיות ערב בעד הגוי.

3) על המשיא עיצה לגרש אשה כדי שתגבה כתובתה מן הערב ויחזור וישאנה, ובגוונא שהבעל הוא צורבא מרבנן, או דהערב הוא אביו של בעל, לא חשיב רשע ערום.

4) ערב דכתובה אינו משתעבד, משום דמצוה קעביד ומאי חסרה האשה, אלא אם כן הוא אביו של הבעל. אבל קבלן דכתובה משתעבד, ונחלקו אמוראים אם דווקא בדאית לבעל נכסים או אף בדלית ליה, ומסקינן דהלכתא דאף אם אין לו נכסים משתעבד.

5) דווקא באופן דאמר כן מעצמו, אבל אם תבעו והודה לו, לא אמרינן דאמר כן כדי שלא להשביעו. וכתבו התוס', דאף דלא טעין הכי טענינן ליה הכי.

ה. 1) אם יש לאותו פלוני שטר מקוים בידו, דבריו קיימים, והיינו לענין שאינו צריך שבועה כדי להפרע מן ההקדש. אבל בשטר שאינו מקוים, אמרינן דכוונתו שלא להשביע את עצמו.

2) אם נקט שטר מקוים בידו, דבריו קיימים. ואם נקט שטר שאינו מקוים, אם אמר השכיב מרע תנו, חשיב כקיום השטר ונותנים. ואם לא אמר תנו, לא קיים השטר, ואין נותנים. ואם אין שטר בידו, אפילו שיאמר תנו אין נותנין משום דמלוה על פה אינה גובה מן היתומים, ולא אמרינן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין, משום דלא התכוון ליתן מתנה, אלא להודות בהלוואה. ולענין מצוה לקיים דברי המת, מהני רק לענין לאחור מיתה, אבל בחייו אינן מצווים לקיים דבריו.

3) נאמן לומר פרעתי במיגו שהיה יכול לטעון דפרע עתה. ואף בניו נאמנים לומר שפרעו וכדהסיקו התוס'. ואם אמר מעיקרא תנו מנה לפלוני, אינו נאמן לומר דנוכר שנתן, משום דאם איתא דנתן לא היה אומר תנו, והוי כמיגו במקום עדים. אבל הבנים ודאי דנאמנים לומר דנתנו.

ו. 1) יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע גדול בתורה יותר מהן והן כמעייין הנובע, והרוצה לעסוק בדיני ממונות ישמש את בן ננס.

2) למאן דאמר שיעבודא דאורייתא, מן הדין בכל גווני גובה ממשועבדין, אלא דבמלוה על פה כיון דלית ליה קלא, ביטלו השיעבוד משום פסידא דלקוחות, ודווקא במלוה בשטר דיש קול, אמרינן דהלקוחות הם אפסידו אנפשיהו. ולמאן דאמר שיעבודא לאו דאורייתא, מן הדין אף מלוה בשטר לא גובין ממשועבדין, אלא דמשום נעילת דלת תיקנו שיגבו, ודווקא במלוה בשטר לפי דיש קול ולא חיישינן ביה לפסידא דלקוחות.

3) מהא דאמר עולא דבעל חוב דבר תורה דינו בזיבורית. וביאר הרשב"ם, דכיון דיליף ליה מקרא דיוציא אליך את העבט החוצה, חזינן דיליף שיעבודא מן התורה. והתוס' כתבו, דמדקאמר בסתם זיבורית משמע דהיינו דווקא קרקע, ועל כרחך דמדדין שיעבוד הוא ולא משום מיניה. וכתב רשב"ם דילפינן לשיעבודא דאורייתא מדכתיב יוציא אליך את

העבט החוצה. ורבה סבר דהאי קרא במשכנו שלא בשעת הלוואתו, וליכא למילף מינה לשיעבודא דאורייתא. והתוס' לא הסכימו עם דבריו.

4) מהא דחייבה תורה שבועה במודה במקצת, מוכח דאיכא גוונא דליכא שיעבוד מדאורייתא, דאי לאו הכי, הא הוי כפירת שיעבוד קרקעות שאין נשבעין עליה. ואשכחן בגוונא דמחל לו השיעבוד, או דהלווה שלא בפני עדים.

ז. 1) לדעת רב ושמואל, אין גובין מן היורשים משום דשיעבודא לאו דאורייתא, ואף דמשום נעילת דלת תיקנו שיגבו ממלוה בשטר, מכל מקום כיון דהלווה בלא עדים ולא חש לגבות מן הלקוחות, אף מן היורשין לא יגבה. ולדעת ר' יוחנן ור"ל גובין מן היורשים משום דשיעבודא דאורייתא. ולדעת רב פפא נמי גובין מן היורשים, משום נעילת דלת. והתוס' כתבו, דאינו מוכרח דמשום האי טעמא קאמר לה רב פפא, ואיכא למימר דמשום שיעבודא דאורייתא קאמר לה, וכדאמרינן בקידושין.

2) אם לא הספיקו להעמידו בדין עד שמת, דינו כמלוה על פה ורק לר' יוחנן ור"ל ור"פ בניו חייבים. ולרב ושמואל דמלוה על פה אין גובין מן היורשין, רק באופן שהספיקו להעמידו בדין עד שמת בניו חייבים, דעל ידי העמדה בדין חשיב כמלוה בשטר. והתוס' העלו צד דעל ידי העמדה בית דין חשיב כגבוי.

3) מדברי רב פפא חזינן דעדיף טפי לגבות מן היורשין מאשר מן הלקוחות. והתוס' הקשו מבבא קמא גבי גובין מן העבדים, דנראה דדווקא מן לקוחות גובין ולא מן היורשין. והסיקו, דצריך לתקן הגירסא בבבא קמא, ואף התם לא אמרינן דעדיף טפי לגבות מן הלקוחות.

ח. 1) מבואר במתניתין שאינו גובה ממשעבדים, משום דלית ביה עדים והוי כמלוה על פה. ובאופן דאיכא עדי מסירה, אליבא דר"א דהכשיר עדי מסירה, שפיר גובין בו אף מנכסים משועבדין, דהשתא הוי ככל מלוה בשטר. ומכל מקום כתב הרשב"ם, דפרעתי לעולם אינו יכול לטעון.

2) באופן שכתוב ופלוני ערב, אמרינן וי"ו מוסיף על ענין ראשון, והעדים חתומים על כולו, ואף לענין הערב חשיב כמלוה בשטר וגובין ממנו אף ממשעבדים. אבל אם כתוב פלוני ערב, אמרינן דמילתא אחריתי הוא, והעדים על עיקר השטר חתומים ולא על הערב, ואין גובין ממשעבדין שלו. וערב היוצא לאחר חיתום שטרות, לדעת בן ננס, לא חשיב ערב כלל משום דלא על אמונתו הלווהו. ור' ישמעאל סבר דשפיר הוי ערב, אבל גובין רק מנכסים בני חורין, דלא עדיף מכל מלוה על פה.

3) אם כתוב "שאליו", אמרינן דעל שאילת שלום חתמו, ופסול. ואם כתוב "ושאליו", אמרינן שעל הכל העידו וכשר. וביארו התוס' דאף דלענין ערב אמרינן דאם לא כתוב וי"ו אמרינן דעל עיקר השטר חתימי, הכא לענין גט דשאיילת שלום סותר הגט, אמרינן דעל החזרה חתמו.

4) לדעת בן ננס, אינו חייב כלום משום דלא על אמונתו הלווהו. אבל לר' ישמעאל אף בכהאי גוונא הוי ערב, דגמר ומקני. ומסקינן דהלכה כמותו אף בחנוק, אמנם בעינן קנין. והתוס' הוסיפו דאיירי הכא דכתב בשטר דאלימי מילתא דשטרא, אבל בלאו הכי אינו חייב.

5) ערב לאחר מתן מעות בעי קנין, [דהא ליכא הנאה שרק מחמתו הלווהו]. אבל ערב בשעת מתן מעות לא בעו קנין, משום הנאתו שהלווה על פיו. וכן ערב דבית דין לא בעי קנין, דבההיא הנאה דמהימן ליה, גמר ומשעבד נפשיה. והתוס' לעיל (קעג:) כתבו, דאף קבלן לאחר מתן מעות לא בעי קנין.

מסכת סנהדרין

ט. 1) כתבו התוס' בשם יש מפרשים, דכיון דרק בשור שהמית משכחת כופר ושלושים, בעינן עשרים ושלושה, דכמיתת בעלים כך מיתת השור, ומשום הכי לא תני לה במתניתין, דהא תני דמיתת השור בכ"ג. ובשם ר"ת כתבו, דאיכא למאן דאמר דאף כשאין השור במיתה איכא חיוב כופר, ובעינן רק שלשה לכופר ושלושים, ולא תני לה במתניתין משום דהוי בכלל חבלות, ואו דתני ושייר כהיכי דשייר יציאת עבד בראשי איברים.

2) סמיכת זקנים על פר העלם דבר של ציבור, ולר' שמעון הוא בשלשה, ולר' יהודה הוא בחמשה.

3) לדעת ר' יהודה בעינין שבעים, כדכתיב בקרא "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל", ולדעת רבנן, בעינין שבעים ואחד, דהא איכא אף משה דהוי במנין הסנהדרין. [ולר' יהודה כתבו התוס' (ג:) דמשה הוי רק כמופלא שבבית דין ואינו בכלל החשבון].

4) היו עשרים ושלשה, וילפינן לה מדכתיב ושפטו העדה והצילו העדה, דבעינן עדה מחייבת ועדה מזכה, ואין עדה פחותה מעשרה, כדחזינן גבי מרגלים דאף דהיו רק עשרה, אפילו הכי קרי להו עדה. וכיון דלענין הטיה לחובה בעינן הטיה של שניים, הרי עוד שנים, ומשום דאין עושין בית דין שקול, מוסיפים עוד אחד והוי עשרים ושלשה.

י. 1) לר' אבהו, היינו גזילות וחבלות, ותני לה בהאי לישנא לאפוקי הודאות והלוואות, דאי תני רק דיני ממונות, הוי אמינא דהוא הדין הודאות והלוואות. ואי תני רק גזילות וחבלות, הוי אמינא דהוא הדין הודאות והלוואות, ותני גילות וחבלות, משום דבהו כתיב להדיא דבעינן שלשה. ולרבא ולרב אחא בריה דרב איקא, דיני ממונות היינו הודאות והלוואות, ואשמועינן דסגי בשלשה ולא בעינן דווקא מומחין. וגזילות וחבלות דתני בשלשה, היינו דבעי מומחין.

2) לדעת ר' אבהו בעינן תלתא, וילפינן לה מדכתב תלתא אלוהים בפרשת שומר חינוך, ועירוב פרשיות כתוב כאן. ומדינא בעינן נמי מומחין, כבדינן גזילות. אלא דמדברנן משום נעילת דלת תיקנו דלא לבעי מומחין. אבל מאן דלית ליה עירוב פרשיות כתוב כאן, לא בעינן תלתא, ואף מומחין לא בעינן. והיינו דקאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין. 3) כתבו התוס' דממשפט אחד ילפינן רק להשוות דיני ממונות לדיני נפשות, דהא בהא איירי קרא, אבל ליכא למילף להשוות דיני ממונות להדי.

4) בדיני גזילות ילפינן לה מדתני אלוהים. ובגיטין מבואר דילפינן לה מדכתיב "אשר תשים לפניהם". וביארו התוס', דלפניהם דקתני, קאי אאלוהים דקתני בתר הכי. ועוד כתבו, דהתם איירי לענין כפיה. וליכא למילף מדיני נפשות, דאיכא למימר דדוקא גבי נפשות דבעינן סנהדרין אמרינן דבעינן מומחין. אבל דיני ממונות דסגי בשלשה איכא למימר דלא בעינן מומחין אי לאו דכתב לה להדיא.

יא. 1) בהודאות והלוואות משום דאיכא למיחש לנעילת דלת דירא שמא יכחישנו הלווה, ואף העדים יטעו ולא תהיה עדותן מכוונת, תיקנו דלא בעי דרישה וחקירה. ולענין גזילות וחבלות כתבו התוס' דגם איכא משום נעילת דלת הגולנים, ואף התם לא בעינן דרישה וחקירה. אמנם בסוף דבריהם כתבו התוס' דרק גבי הודאות והלוואות לא בעינן דרישה וחקירה.

2) רש"י פירש, דכיון דברשות דנים, הוי כמומחין לרבים דאם טעו אינן משלמים. ותירצו, דאי פטרינן מתשלומים כל שכן דאיכא נעילת דלת, דיחשוש מלהלוות לפי דיודע דאף אם הדיין יטעה בדינו, יפטר מלשלם לו הפסידו. והתוס' ביארו, דכיון דחיישינן לנעילת דלת, אדרבה מן הראוי לתקן לפטור הדיין, כדי שיתרצה להתמצע ביניהם. ותירצו, דכל שכן דאיכא נעילת דלת טפי דיודע דהדיין פטור.

3) מתניתין תרתי קתני, דדיני ממונות דהיינו הודאות והלוואות הוי בשלשה הדיוטות. ודיני גזילות וחבלות הוי בתלתא מומחין. ולדעת רבא, מדאורייתא בעינן תלתא מומחין אף בהודאות והלוואות ורק משום נעילת דלת תיקנו דסגי בתלתא הדיוטות. ולדעת רב אחא בריה דרב איקא, מדאורייתא אפילו אחד שאינו מומחה כשר, כדכתיב "בצדק תשפוט עמיתך", ומדברנן בעינן תלתא משום יושבי קרנות דודאי דפסולים לדין, ובתלתא אי אפשר דלא יהיה אחד דגמיר. ואם עבר אחד ודן בדיעבד דינו דין.

4) מעיקרא כתבו התוס' דהיינו נזקי שור באדם, דאילו נזקי שור בשור, לא בעינן מומחין משום דשכיחי ושליחותיהו עבדינן. והסיקו, דשפיר איירי בנזקי קרן דשור בשור, דהם לא שכיחי ולא עבדינן שליחותיהו ובעינן מומחין. ואף דהוי בכלל חבלות דרישא, מכל מקום כיון דתני חצי נזק, והוא תני משום ארבעה וחמשה דתרוויהו הוי ממון שאינו משתלם בראש, תני נמי נזק.

יב. 1) לדעת ר' יאשיה ילפינן לה מתלתא אלוהים דתני בפרשה. ולדעת ר' יונתן, מאלוהים קמא לא דרשינן, ומקרא דרשינן רק שניים, ואין בית דין שקול ומשום הכי הוי תלתא. ואמרינן בגמ' דר' יאשיה סבר דלא בעינן בית דין נוטה, ולשיטתו הוא הדין דיהני אף בית דין של ארבעה וששה.

(2) רש"י ביאר, דבעינן לה לגופיה לדרוש סמוכין. והתוס' כתבו דאין דורשין תחילות למנינא.
(3) לענין סנהדרי גדולה, כיון דמפורש בקרא להדיא דסגי בשבעים, לא בעינן ביה בית דין נוטה. אבל בשאר בתי דינים אף הוא סבר דבעינן בית דין נוטה, דהא לענין סמיכת זקנים יליף דבעי חמשה משום דבפרשה ילפינן לארבעה, ואין בית דין שקול ומשום הכי בעינן עוד אחד. ור' יאשיה סבר דאף בשאר דינים לא בעינן בית דין נוטה.
(4) דכיון דתלתא כתיבי בהדיא בקרא, איכא למימר דבעינן דווקא דשלושתן יכוונו לדעה אחת. ומדתני לקמן שנים אומרים זכאי וכו'. חזינן דלכולי עלמא אזלינן בתר רובא בדיני ממונות. ומסקינן דילפינן לה בקל וחומר מדיני נפשות.
(5) רבי סבר דבעינן חמשה, משום דדרש לקרא ד"אשר ירשיעון אלוהים" דקאי על דינים אחרים, ומה למעלה שניים אף כאן שניים, ואין בית דין שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד.

יג. (1) כתבו התוס' דהיכא דליכא סתירה בין המקרא למסורת, כולי עלמא מודו דדרשינן אף למסורת.
(2) בעולה אשם ושלמים, סגי במתנה אחת, כדכתיב "ודם זבחך ישפך" בשפיכה אחת. ובחטאות הנעשות במזבח הפנימי, כל מאי דכתיב ביה מעכב, וילפינן לה מדכתיב "ועשה כאשר עשה וגו'". ובחטאות הנעשות במזבח החיצון, לדעת בית שמאי שתי מתנות מעכבות, משום דכתיב תלתא קרנות, וכיון דדרשינן למקרא הוי שש, דל ארבע למצווה, ואיכא תרי לעכב. ובית הלל סברו, דרק מתנה אחת מעכבת דדרש קרנות קרנת, וג' למצווה ואחת לעכב. וליכא למימר דכולהו למצווה, דהא כפרה בכדי לא אשכחן.
(3) מהא דאמר גבי סוכה דבעינן שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח, והיינו משום דכתיב בסכת בסוכות, וכיון דדרשינן מקרא ילפינן לארבע דפנות, ואתא הלכתא וגרעה לרביעית לטפח.
(4) לדעת ר' עקיבא מטמא משום דכתיב "על כל נפשות מת לא יבוא", ודרשינן ב' נפשות משני מתים. ורבנן דרשו מסורת וקרינן נפשת דרק מנפש אחד מטמא. וליכא למילף מכזית בשר, משום דאף בשר גופיה מן המת דמטמא היינו משום דגזעו מחליף, אבל בדם דאין גזעו מחליף בלאו קרא לא הוי אמינא דמטמא. ומאי דאמרינן רביעית דם הבאה משני מתים, הוא הדין דבעינן קרא לדם ממת אחד.

יד. (1) מהא דאסור בשר בחלב, דאי לאו דדרשינן מקרא מנלן דאיירי קרא בחלב, דלמא איירי קרא בחלב. ולמסקנא לאו ראייה היא, משום דדרך בישול אסרה תורה. וביאר רש"י דבחלב לא חשיב בישול אלא טיגון. והתוס' ביארו, דמשמע דרק משום איסור בשר וחלב אסרה תורה, ואילו חלב, אף בלאו בשר אסור.
(2) אף רבנן מודו דדרשינן מקרא, וירשיעון בלשון רבים איירי, אבל קאי אאלוהים דקתני מקמי הכי. ומאי דבית הלל סברי דמתנה אחת מעכבת, היינו משום דכתיב בחטאת תלתא "וכיפר" וילפינן מינה דכיפר אף על פי שלא נתן אלא שלשה, וכיפר אף על פי שלא נתן אלא שתיים, וכיפר אף על פי שלא נתן אלא אחת. [ובלאו האי דרשה, הוי אמינא דילפינן מחטאות הפנימיות דהוי חטאת וד' קרנות, דהכל מעכב בהן].
(3) ר' ישמעאל דרש לד' בתים בתפילין מדכתיב לטטפת לטטפת לטטפת, דבעינן ארבע. ור' עקיבא דרש לה מתיבת לטטפת, דהרי טט בכתיפי הוי שתיים, ופת באפריקי היינו שתיים. וביארו התוס', דכיון דאשכחן לכולהו בחד קרא, לא דרשינן לטפי. ועוד משום דלא אשכחן בתורה טפי מד' פרשיות בענין תפילין. ואו משום דקרא קמא לאו לדרשה אתא, ודרשינן מתרי לטטפת, דלכתפי הוי תרי ולאפריקי הוי תרי. ושמעינן מהאי פלוגתא דאזילנן בתר מסורת ולאו בתר מקרא כדשמעינן מבשר וחלב.
(4) סלקא דעתין דשאני בשר וחלב, דהן המקרא והן המסורת אותן אותיות הן, ומשום הכי דרשינן מקרא. אבל היכא דהמקרא אינו באותן אותיות של המסורת, שפיר דרשינן מסורת. ודחו, דהא לענין ראייה, דרשינן מסורת לענין לפטור סומא מעליה לרגל, דדרשינן דכדרך שבא לראות כך בא ליראות.